

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2008

Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

perel do růženců a zlomek patky skleněné číše olomouckého typu. Pak následovala přibližně 0,4 m mocná vrstva s nálezy z průběhu 14.–15. století. Ze sondy S1/99 pochází z těchto vrstev přezka z barevného kovu se zachovalým záchytným trnem a ze sondy S2/07 z obdobných vrstev zlomek keramické antropomorfní plastiky. Pod izolačními jílovitými a dorovnávacími šterkovými vrstvami z oblázků, mocnými celkem cca 0,5 m, ve kterých se již sporadicky vyskytovala keramika ze 13. století, se nacházely organogenní vrstvy. Ty mnohdy obsahovaly menší i větší fragmenty částečně zetlelých dřev, ale i kousky kůží, místy se nacházely zbytky požárových vrstev, sestávající z hrud přepálené mazanice. V obou sondách byly zachyceny zbytky kúlových konstrukcí, táhnoucích se v řadách převážně ve směru V–Z, přičemž nelze vyloučit, že v sondě S1/07 byly takto zjištěny hranice dvou středověkých parcel. Z báze těchto organogenních vrstev ze sondy S2/07 pochází také amorfní zlomek středověké cihly. Podloží bylo v obou sondách dosaženo v hloubce cca 2,20–2,30 m od stávajícího povrchu, tedy přibližně na úrovni 232,6 m n. m.

Karel Faltýnek, Pavel Šlězár

Resumé

Litovel (Bez. Olomouc). Jungmannova Str., Parz. Nr. 193. Mittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

LITOVEL (OKR. OLMOUC)

Náměstí Přemysla Otakara č. p. 777, Komenského ulice, č. p. 721, p. č. 141/1, 139. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Lokalizace: Poloha lokality v SMO 1 : 5 000, list LITOVEL 3-4, rok vydání 1989, okolí bodů (mm od Z s. č. : mm od j. s. č.): 280 : 349 (p. č. 141/1) a 268 : 353 (p. č. 139).

Na přelomu července a srpna došlo k záchranému výzkumu při stavbě kanalizační přípojky o délce cca 60 m pro základní školu a tělocvičnu SOU ve dvorech domů č. p. 777 a 721. I přes značné poničení původních terénů díky recentním úpravám dvora (parc. č. 141/1) a stavbě septiku a sklepa v 1. polovině 20. stol. (p. č. 139), bylo zdokumentováno pět archeologických situací, ale spouš torzovitě zachycující informace o zničeném původním terénu. Profil P1 (p. č. 141/1) v délce 7 m zachytil v hloubce 40 cm pod současnou žulovou dlažbou další dlažbu, tvořenou středními a velkými kameny, datovanou do 17.–18. stol. Níže ležely vrstvy písčitých jílovitých hlín s fragmenty mazanic a uhlíků ze 14.–15. století. Výkop byl veden do hloubky 1,1 m, bez dosažení podloží.

Další čtyři profily (P2-P5) byly dokumentovány na p. č. 139. Stratigrafie profilů byla obdobná, pod vrstvami recentních a novověkých navážek o mocnosti kolem 1,3 m byly zachyceny jílovitopísčité hlíny se zlomky mazanic a uhlíků ze 14 a 15. století, prokládanými zpevněními povrchů ve formě oblázkových vrstev. Vrstvy 14. století již začaly mít organogenní charakter. Profil P5, dokumentovaný do hloubky 2,73 m bez dosažení podloží,

zachytil od hloubky 1,95 m strukturované organogenní vrstvy 2. pol. 13. stol., obsahující zlomek dřev.

Ze zděných konstrukcí byly zachyceny tři novověké nebo pozdněstředověké kamenné zdi 900–902. Zdi 900 (s orientací S-J) a 901 (s orientací V-Z) o šířce kolem 1,1 m z bloků a kamenů, spojených pevnou vápennou maltou, ležely v dvorkové části p. č. 139. Není vyloučeno, že obě zdi byly součástí jedné budovy. Poslední ze zdí (902) ležela již na rozhraní p. č. 139 a uliční čáry Komenského ul. Kamenné zdivo (s orientací S - J) o šířce 1,1 m sestávalo z kamenných bloků spojených nekvalitní vápennou maltou. Jednalo se o základové zdivo starší budovy, situované v linii uliční čáry.

Karel Faltýnek, Jan Grégr, Pavel Šlězár

Resumé

Litovel (Bez. Olomouc). Přemysla Otakara Platz 777, Komenského Str. 721, Parz. Nr. 141/1, 139. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

LOMNICE (OKR. BLANSKO)

Dlouhá a Tišnovská ulice. Novověk. Město. Záchraný výzkum.

V březnu až červenci roku 2007 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno záchraný archeologický výzkum v katastrálním území Lomnice při realizaci II. etapy přeložky silnice III/3773, která se týkala úseku procházejícího převážně zástavbou městyse, konkrétně ulice Tišnovské s přesahem do spodní třetiny svahu před křižovatkou s místní komunikací do Veselí, ulice Dlouhé a Družstevní. Vzhledem ke skutečnosti, že plošné terénní úpravy nezasahovaly výrazněji pod úroveň stávajícího povrchu a hlubší liniové výkopy pro novou dešťovou kanalizaci zpravidla kopírovaly trasy původních stok, byly archeologické situace zachyceny jen na dvou místech, a to v jižní části Dlouhé ulice před domy č. p. 87 a 88 a v severovýchodní části Tišnovské ulice před domem č. p. 127. V prvním případě se jedná o horní partii mělké úžlabiny, klesající severovýchodním směrem k Besénku a vymezuující od severu vyvýšenou ostrožnu se zámkem. Ve druhém případě jde o temeno úzké šíje spojující výše zmíněnou ostrožnu s východním svahem Kněžší hory. Přesnou polohu lokalit, shodně ležících v nadmořské výšce okolo 370 m, určují na ZM ČR 1:10 000, list 24-14-17, body o souřadnicích 97:47 a 104:38 mm od Z:J s. č.

Jak v Dlouhé, tak v Tišnovské ulici byly zjištěny pozůstatky několika patrně novověkých komunikací. V nejstarší fázi šlo vždy o haťové cesty, kdy nestabilní povrch byl upraven příčně položenými, jen hrubě opracovanými kmeny či jejich segmenty. Současně s postupným nárůstem terénu bylo místo dřeva ke zpevnění nově budovaných komunikací využíváno spíše lomového kamene. Za zmínku nepochybně stojí poznatek, že mezi nejstarší a nejmladší neasfaltovou cestou je výškový rozdíl 70 až 100 cm. Stejně jako u odpovídajících kontextů zachycených v roce 2004 v prostoru náměstí během přeložky kabelu nízkého napětí (Holub 2005) neumožňuje získání

nepočtený archeologický materiál přesnější datování jednotlivých komunikačních úrovní.

Michal Přichystal

Literatura

Holub, P. 2005: Lomnice (okr. Blansko), *Přehled výzkumů* 46, 292.

Resumé

Lomnice (Bez. Blansko). Dlouhá und Tišnovská Str. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

LUKOV (OKR. ZLÍN)

Hrad Lukov. Středověk, novověk. Hrad. Záchranný výzkum.

V roce 2007 pokračovaly za archeologického dohledu pracovníků Muzea JV Moravy ve Zlíně další stavební a konzervační práce na lukovském hradě, které se tentokrát soustředily do prostoru tzv. východního paláce a raně gotické brány. Při zjišťování průběhu jižní a východní stěny paláce byla odstraňována kamenná suť, vytvořená destrukcí palácových zdí. Destrukční zásypy obsahovaly kromě zbytků lomového zdiva, četných cihel a zlomků omítek a malty rovněž ojedinělé architektonické články (pravděpodobně renesanční). Nepočtená kolekce dalších nálezů zahrnuje fragmenty novověké keramiky a glazovaných kachlů, datovatelných do průběhu 16.–17. století.

Při snižování úrovně podlahy uvnitř raně gotické brány byly v hlinitých, již dříve překopávaných zásypech nalezeny mj. články původního gotického ostění ze západního průčelí brány, níže – v písčitém zásypu pak část renesančního ostění portálu z první poloviny 16. století s plastickým erbem rodu Kunštátů, tehdejších majitelů Lukova. Kromě novověkých zlomků byly z tohoto prostoru získány také doklady středověké keramiky ze 13.(?)–15. století.

Jana Langová

Resumé

Lukov (Bez. Zlín). Burg Lukov. Mittelalter, Neuzeit. Burg. Rettungsgrabung.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

Hradiště Mikulčice-Valy, severozápadní podhradí, plocha B 2006–08. Středohradištní období. Hradiště, sídliště. Systematický zjišťovací výzkum.

V apríli až máji 2007 pokračoval Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i., v systematickom zisťovanom archeologickom výskume v priestore tzv. severozápadného podhradí slovanského hradiska Mikulčice-Valy. Výskum priamo nadviazal na predchádzajúcu sezónu (Hladík 2007, 482; Poláček, Mazuch, Hladík, Bartošková 2007, 119–142). V sezóne 2007 sa teréne aktivity sústredili

na doskúmanie nálezových situácií zachytených v roku 2006. Okrem troch metrových sektorov v JZ rohu sondy sa plocha, vymeraná v roku 2006, už nerozširovala (Hladík 2008). Plocha č. 82 mala v závere výskumu v sezóne 2007 rozmery 32 × 2 m J časť (82A) a 10 × 3 m S časť (82B). Dlhšia os plochy bola orientovaná približne v smere SV–JZ. Celá plocha bola členená na metrové sektory (97 sektorov).

Osídlenie, ktoré sa výskumom doložilo, je v porovnaní s niektorými areálmi v rámci podhradí menej intenzívne. Základné archeologické štruktúry, zachytené pri výskume, predstavujú zhľuky kameňov, nevýrazná „kulturná vrstva“, zahľbené objekty, hlinené pece a jeden hrob. Doložené aktivity sú teda predovšetkým sídliskového charakteru. Odkryté archeologické štruktúry boli prevrstvené a zároveň ležali na povodňových hlinách. Vzhľadom na dĺžku sondy (32 m) sme pozorovali rozdiely v charaktere (štruktúre) týchto usadenín. V SV časti sondy (približne sektory 1–30 a 61–94) môžeme naplavené vrstvy charakterizovať ako piesčito-flovité. Smerom k JZ časti sondy piesčitá zložka v naplavených fľoch ubúdala. Na JZ okraji (sektory 40–60) sa približne do hĺbky 60 cm v sonde nachádzal v podstate len čistý, skoro úplne sterilný íl.

Situácia v SV časti sondy (sektory 1–20 a 61–94) bola výrazne porušená sondážnou ryhou z roku 1961, ktorá bola vyplnená žltým ílom bez nálezov. Šírka tejto ryhy bola cca 1 m. V tejto časti plochy sa začali v hĺbke okolo 30 cm objavovať kumulácie kameňov, ležiace v niekoľkých vrstvách nad sebou. Kamene sa objavovali približne do hĺbky 50 cm. Kamene nevytvárali žiadnu pravidelnú štruktúru. V hĺbke asi 40 cm sa v sektoroch 74 a 86 objavil kostrový hrob č. 2030. Hrob ležal asi 10 cm nad úrovňou, na ktorej ležali bázy najhlbšie objavených kameňov. Hrob bol porušený ryhou (sondou) z roku 1961. Kostra bola orientovaná v smere SZ–JV. Z kostry sa nedochovala časť hrudného koša a hlava. Hrobová jama sa nerysovala. Hrob bol bez nálezov. Po postupnom snižovaní úrovne a odobraní kameňov sa v hĺbke okolo 50–60 cm objavila nevýrazná tmavšia vrstva, ktorá obsahovala uhlíky a fragmenty keramiky. Táto vrstva sa zachytila v celom priestore skúmanej plochy, pričom jej priebeh z hľadiska hĺbky kopíroval povrch. Smerom k JZ okraju sondy vrstva pozvoľna klesala. S najväčšou pravdepodobnosťou ide o úroveň sídlenia na skúmanom priestore vo včasnom stredoveku. V SV časti sondy sa ďalej nachádzali dva objekty zahľbené do podlažia. Na JZ časti sondy sa archeologické štruktúry začali objavovať až vo väčšej hĺbke ako v predchádzajúcom prípade (SV časť sondy). Nálezy boli nižšie aj z hľadiska absolútnej nadmorskej výšky. V podstate prvou štruktúrou bola až nevýrazná tmavšia vrstva, ktorá obsahovala uhlíky a fragmenty keramiky. Zachytila sa približne v hĺbke okolo 50–60 cm. Nad touto vrstvou sa nachádzali len povodňové hliny skoro úplne bez nálezov. Pod vrstvou boli do podlažia vyhlbené tri plytké objekty. „Dominantným“ prvkom popisovaného priestoru boli hlinené jednokomorové kupolové pece. V priestore medzi pecami sa v povodňových hlinách nachádzalo väčšie množstvo zlomkov zuhoľnateného dreva. Jedna preskúmaná pec je na základe nálezov (zlomky novovekej keramiky vo výplni kupole) datovaná do novoveku (18. sto-